

วันที่ 1 พฤศจิกายน 2557 ณ สวนศรีนครเขื่อนขันธ์ งาน 'BioBlitz 2014 บางกระเจ้า'
งานนี้ นอกจากจะมีทีมวิจัยมากมายเข้ามาสำรวจลงพื้นที่แล้ว เรายังมีกิจกรรมดีๆ สำหรับคนทั่วไปอีกหลายมากมาย
หนึ่งในนั้นได้แก่ กิจกรรม 'เรียนรู้ธรรมชาติกับหมอหม่อง'

หมอหม่อง หรือ นพ. รังสฤษฏ์ กาญจนะวณิชย์
คืออาจารย์แพทย์โรคหัวใจ ประธานชมรมอนุรักษ์นกและธรรมชาติล้านนา
ผู้ที่มาถ่ายทอดเรื่องราวความน่าอัศจรรย์ของธรรมชาติให้พวกเราได้ฟัง
ไม่ว่าจะเป็นความลับของใบไม้ สิ่งมีชีวิตที่ซ่อนอยู่ในลูกไทร
เล่านิทานการเดินทางไกลของแมลงปอ ฯลฯ

และวันนี้ สวนสาธารณะที่เราเคยมองว่ามีแต่ต้นไม้
ก็จะกลายเป็นห้องเรียนห้องใหญ่ที่เต็มไปด้วยนิทานอันน่ามหัศจรรย์

“อยากให้เรลองนึกดูว่าตื่นเข้ามา สิ่งแรกที่เราทำคืออะไร หลายคนเปิดทีวีฟังเสียงสรุทท บางคนหยิบไอโฟน
มาเช็คเฟซบุ๊ก แต่บางทีเราอาจหลงลืม ว่ามันมีนกทางเขนบ้านที่ร้องเพลงเพราะมากเกาะอยู่บนหลังคา”

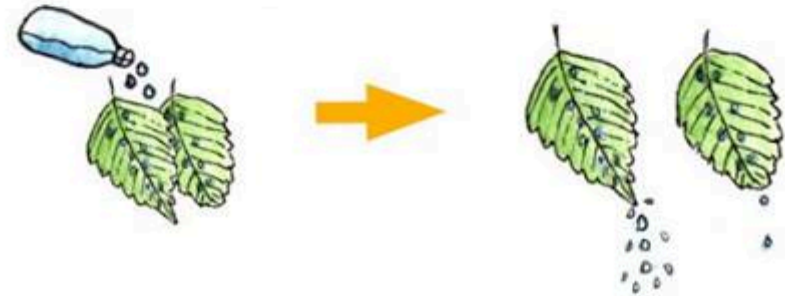
หลังจากแนะนำตัวกันแล้ว

หมอม่วงก็เริ่มจากพาเราไปหยุคอยู่ที่ต้นไม้ต้นหนึ่ง หยิบใบไม้มาหนึ่งใบ พร้อมถามว่า

“รู้ไหม... ปลายแหลมของใบไม้มีประโยชน์ยังไง”

หลังจากเดาคำตอบกันไป ก็มาถึงคำตอบ
คุณหมอม่วงได้ปลายแหลมของใบไม้หนึ่งออก
เทน้ำลงไป (จำลองเป็นฝนตก) ผลที่ได้ชัดเจนมาก

... มันคือเหตุผลของการระบายน้ำ

เหตุผลที่ซ่อนอยู่เบื้องหลัง : ในป่าดิบชื้น ปริมาณฝนจะมาก

ดังนั้น ต้นไม้ในป่าประเภทนี้โดยมากจึงมีปลายใบแหลมเพื่อให้ระบายน้ำได้เร็ว

อีกทั้งยังมีผิวมันเพื่อไม่ให้มอดน้ำ เพราะจะทำให้ใบหนักและหลุดร่วงลงมา

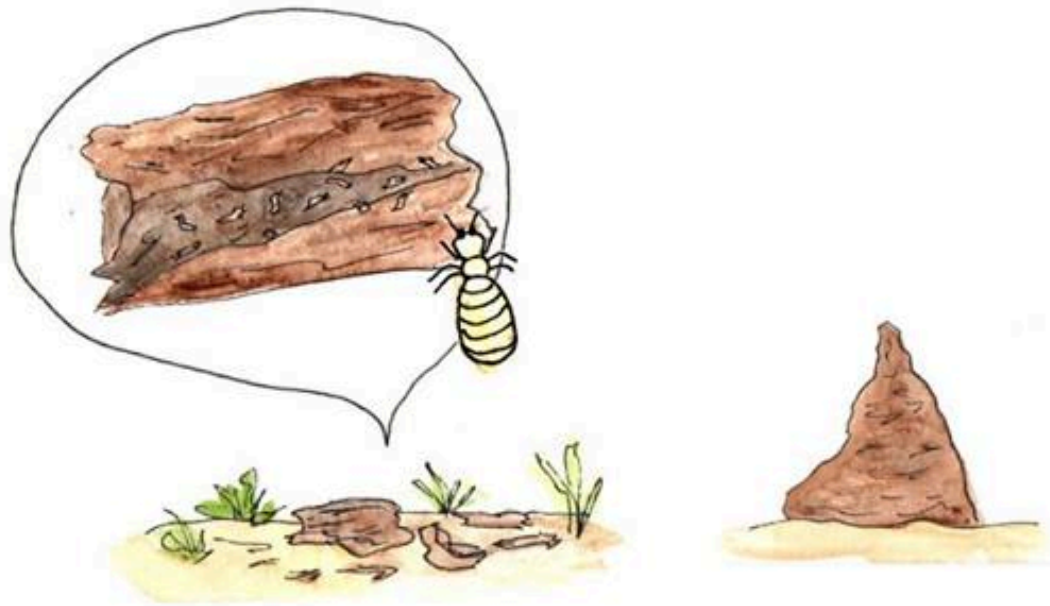

(ในขณะที่ป่าที่แล้งมากๆ จะพบว่าใบไม้มีผิวมันเช่นกัน

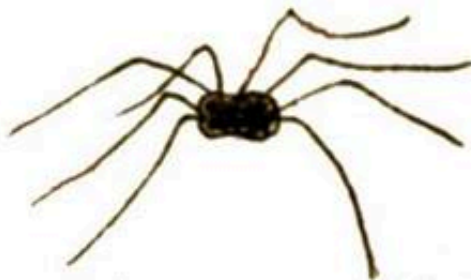
แต่เป็นผิวมันด้วยเหตุผลของการลดการคายน้ำ)

ต่อมา เราเดินผ่านซากไม้เล็กๆที่อยู่ตรงพื้นดิน
ถ้ามาเองเราก็คงเดินผ่านไป แต่หมอมองหยิบมาให้ดูแล้วชวนคิดว่า
“รู้ไหม... ซากไม้ที่ตายแล้วกลายเป็นดินได้อย่างไร”

คำตอบสำคัญคือ ‘ปลวก’
สิ่งมีชีวิตเล็กๆ ที่หลายคนรังเกียจนี้
แท้จริงคือนัก recycle ชั้นดี
มันจะทำหน้าที่ย่อยสลายไม้ให้กลายเป็นดิน
ทำให้วงจรแร่ธาตุหมุนเวียนต่อไปได้

“ปกติเรามักจะรักสัตว์ที่ขนฟูๆ หวีโตๆ หน้าตาน่ารัก แต่เอาเข้าจริงถ้าเทียบกันแล้ว สัตว์ที่หน้าตาน่ารักอย่าง
แพนด้า มันกลับมีความสำคัญต่อระบบนิเวศของเมืองไทยน้อยกว่าสัตว์ที่ดูต้อยต่ำอย่างปลวกหรือกิ้งกือด้วยซ้ำ
เพราะถ้าไม่มีพวกมันแล้ว ไม้ที่ล้มลงมาก็คงกองพะเนินเต็มป่า ไม่กลับไปเป็นดิน”

ระหว่างทาง มีแมงมุมขยาวตัวเล็กๆ อยู่ที่พื้น คุณหมอชวนให้เด็กๆ ให้แมงมุมได้มือเล่น
พร้อมแล้วว่า... นี่คือ 'Daddy Long Leg' แมงมุมใจดี

“ตั้งแต่มีข้าวแมงมุมแม่มา ยแมงมุมถูกทำให้เกลียดเยอะมาก คนเห็นตัวไหนก็กระต๊อบแบนหมด
โดยไม่แยกแยะเลยว่าเป็นชนิดไหน ความจริงแล้วแมงมุมมีประโยชน์ต่อระบบนิเวศมาก มันกินแมลง
สารพัดเลย แล้วแมงมุมที่เป็นอันตรายต่อมนุษย์มีน้อยมากๆ บางตัวมีพิษจริงแต่เขี้ยวมันก็เล็กมากๆ
เกินกว่าจะกัดคน”

เมื่อเราเดินมาถึงต้นไทร...

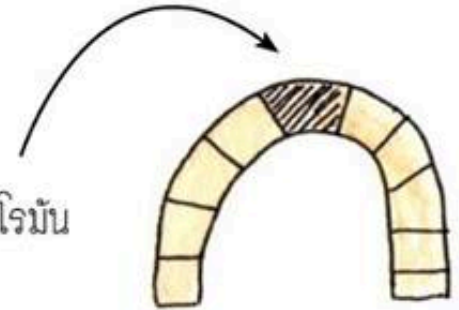
เจ้าของฉายา 'นักบุญแห่งป่า นักฆ่าแห่งพงไพร'

เราก็ต้องได้ทั้งกับชีวิตน่านมหัสจรรย์ของมัน

ในมุมมองของนักบุญ :

คุณหมอเล่าว่า ต้นไทรคือ 'keystone species' ของผืนป่า
ซึ่งหมายถึงชนิดพันธุ์ที่เป็นเสาหลัก เหมือนหินก้อนกลางของประตูโค้งโรมัน
ชนิดที่ถ้าใครหยิบออกไป โครงสร้างทั้งหมดก็จะพังลงมา

เหตุผลก็คือ ไทรเป็นพืชอาหารหลักที่สำคัญของป่า
ออกผลไม่เป็นฤดูกาล ไทรแต่ละชนิดก็จะสับเปลี่ยนหมุนเวียน กันสัปดาห์ตลอดทั้งปี
ทำให้สัตว์ป่าและนกนานาชนิดไม่เคยขาดพืชอาหาร
จนมีคำพูดที่ว่า 'ไทรสุกเมื่อไหร่... งานเลี้ยงของสัตว์ป่าก็เริ่มขึ้น'

ส่วนในมุมมองของนกมา :

ในป่าที่บๆ สิ่งที่น่ากลัวที่สุดคือแสงแดด ต้นไม้แต่ละชนิดก็จะมีวิธีขึ้นไปจับจองเรือนยอดด้วยวิธีที่ไม่เหมือนกัน บางต้นก็ตั้งหน้าตั้งตาพึ่งตนเอง ค่อยๆ เติบโตจากเมล็ดเล็กๆ แต่โอกาสที่จะเป็นไม้ใหญ่ได้ก็น้อย และต้องรอให้ไม้ใหญ่แถวนั้นล้มไปก่อน แต่ต้นไม้บางชนิดใช้ทางลัด เกาะแขง เกาะขาต้นไม้อื่นโตขึ้นไป อย่างเช่นไทรบางชนิด (หรือที่เรียก 'ไทรพัน')

วงจรของ 'ไทรพัน'

จะเริ่มจากนกกินลูกไทร
แล้วไปป้ายมูลที่มีเมล็ดไทร
กับต้นไม้เจ้าบ้าน
(เพราะเมล็ดมันเหนียว)

จากนั้น ไทรก็ค่อยๆ ออก
พันต้นไม้เจ้าบ้านขึ้นไปหาแสง
ในขณะที่ก็ย้อยลงมาหาดิน
เพื่อเอาแร่ธาตุด้วย

พอรากไทรแตะพื้นดินเมื่อไทร
เจ้าบ้านก็เตรียมมองท่องเที่ยวได้
เพราะไทรจะรัดแน่น
จนท่อลำเลียงถูกบีบ
และเรือนยอดถูกบังมืด

- * ไทรพันจะต่างจากกาฝากตรงที่ไม่ดูดน้ำเลี้ยงจากเจ้าบ้าน แล่รัดและพันแน่นจนเจ้าบ้านตาย
- * แต่ยังมีไทรอีกหลายชนิดที่ไม่ได้เป็นไทรพัน พวกนี้ยืนหยัดด้วยลำต้นของตัวเอง เช่น โพธิ์, มะเดื่อ ฯลฯ
- * ถึงจะฟังดูโหดร้าย แต่การคงอยู่ของไทรก็ให้ประโยชน์กับอีกหลายชีวิต

พูดถึงมะเดื่อ... คุณหมอก็ตั้งคำถามที่น่าสนใจว่า

“ทำไมมะเดื่อถึงออกผลที่ลำต้น แทนที่จะออกผลตามกิ่งเหมือนไทรทั่วไป”

คำตอบก็คือ เพราะกลุ่มสัตว์เป้าหมายที่จะให้ช่วยกระจายพันธุ์ต่างกัน

ในขณะที่ต้นไม้ที่ออกผลที่กิ่ง มีลูกคำคือนก, กระจอก, สัตว์เล็กๆ ที่กิ่งไม้รับน้ำหนักได้

แต่ต้นไม้ที่ออกผลตามลำต้น จะมุ่งไปยังสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมเป็นหลัก เช่น หมี, อีเห็น, ชะมด ฯลฯ

ความมหัศจรรย์ของไทรยังไม่หมดแค่นั้น

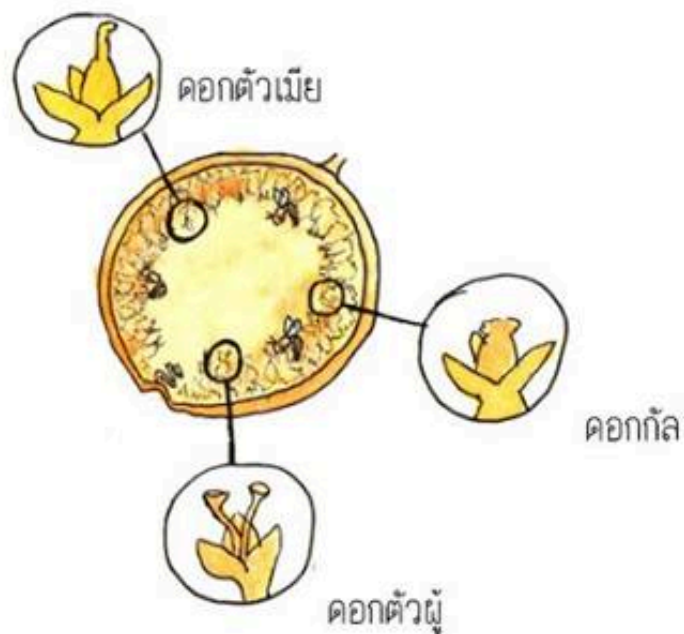
คำถามชวนคิดถัดมาก็คือ

“สงสัยไหม ทำไมเราไม่เคยเห็นดอกไทร”

ความลับของดอกไทรที่เราไม่เคยเห็นก็คือ
มันซ่อนอยู่ด้านในของลูกไทร !!

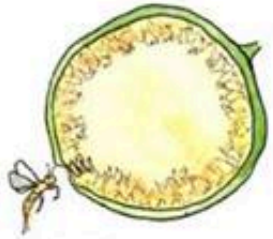
และวงจรการผสมเกสรของมันก็น่าอัศจรรย์มาก
เพราะสิ่งมีชีวิตที่ผสมเกสรให้มันมีเพียงชนิดเดียวคือ ‘ต่อไทร’
โดยไทรแต่ละชนิด ก็จะมีต่อไทรเฉพาะตัว เหมือนแม่กุญแจกับลูกกุญแจ

จากลูกไทรลูกเล็กๆที่หล่นอยู่ที่พื้น หมอหม่องได้หยิบมันขึ้นมา เฝยใจมให้เห้นโลกเล้กๆอีกใบที่ซ่อนอยู่ในนั้น

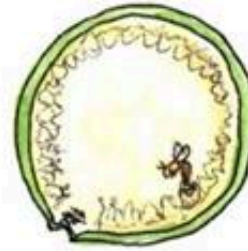

ในลูกไทร นอกจากต่อไทรตัวจิ๋ว (ที่คงต่อยใครไม่เป็น) อยู่ในนั้นแล้ว
ภายในดอกไทร ยังประกอบด้วยดอก 3 ชนิด คือ
ดอกตัวผู้ >> จะอยู่แถวๆรูเปิดเล็กๆที่ก้นลูกไทร
ดอกตัวเมีย >> ก้านชูเกสรยาว
ดอกกล >> คล้ายดอกตัวเมีย แต่ก้านชูเกสรสั้น เป็นที่วางไข่ของต่อไทร

วงจรชีวิตของต่อไทร เริ่มจาก...

1. ตัวเมียโตเต็มวัย นุดเข้ารูเล็กๆที่ก้นลูกไทร (มีเกสรตัวผู้จากลูกไทรที่เป็นแหล่งกำเนิด ติดตัวมาด้วย)

2. มันจะหาดอกกลเพื่อวางไข่ (ซึ่งปะปนอยู่กับดอกตัวเมีย) ระหว่างที่มันลองผิคลองดู เกสรตัวผู้ที่มันนำมา ก็ได้ผสมกับดอกตัวเมีย

3. เมื่อไข่ฟักเป็นตัวอ่อน และโตเป็นดักแด้ ตัวผู้จะออกจากดักแด้ก่อนตัวเมีย มันจะคลำทางไปหาดักแด้สาว แล้วเจาะเข้าไปลักกลับผสมพันธุ์ ทั้งๆที่ตัวเมียยังหลบอยู่

4. ต่อสาวลืมนตาโดยไม่รู้ว่าเป็นพ่อ แล้วออกจากลูกไทร โดยไม่ลืมนำ เกสรตัวผู้บริเวณปากทางติดตัวไปด้วย เพื่อหาที่วางไข่ในลูกไทรลูกอื่นต่อไป

(เสร็จแล้ว ต่อไทรหนุ่มก็จะสิ้นใจตายในนั้น โดยไม่เคยเห็นโลกภายนอก!!)

หลังจากได้ทิ้งกับโลกใบเล็กในลูกไทรแล้ว หมอหม่องก็ชวนพวกเรามองขึ้นไปบนท้องฟ้า
เห็นนกชนิดหนึ่งบินร่อนอยู่ไกลๆ คุณหมอบอกพวกเราว่า นั่นคือ 'นกแอ่นตาล' ซึ่งชอบทำรังตามต้นตาลหรือต้นมะพร้าว

"นกแอ่น กับ นกนางแอ่น ไม่เหมือนกันนะ
นกแอ่น ภาษาอังกฤษเรียก Swift
นกนางแอ่น ภาษาอังกฤษเรียก Swallow

"ความมหัศจรรย์ของนกแอ่นคือ มันใช้แทบจะทั้งชีวิตอยู่บนอากาศ แทบไม่เกาะพัก
กินแมลงก็บนอากาศ แลมหตอนหลับก็ยังหลับกลางอากาศขณะบินได้ !!
(สมองหลับทีละข้าง) แต่อย่างหนึ่งที่ทำไม่ได้แน่ๆ ก็คือ วางไข่กลางอากาศไม่ได้"

ในขณะที่นกนางแอ่น หลายชนิดเป็นนกอพยพ เช่น นางแอ่นบ้าน ที่เราเห็นเกาะตามสายไฟในหน้าหนาว

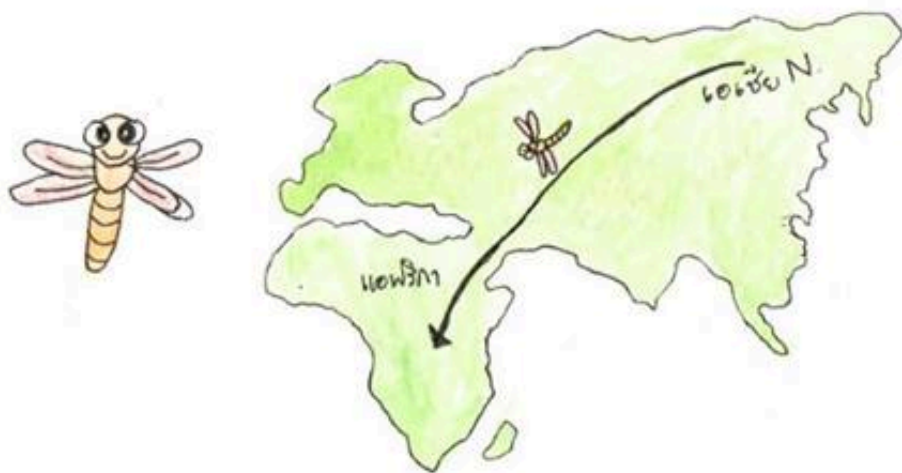
ส่วนรังนกที่เรากินกันนั้น ไม่ใช่ 'รังนกนางแอ่น' อย่างที่หลายคนเข้าใจ
แต่มันคือ 'รังนกแอ่น' ซึ่งเฉพาะเจาะจงชนิดคือ 'นกแอ่นกินรัง'

พูดถึงการอพยพของนก...

คุณหมอตั่งคำถามน่าคิดต่อมา “รู้ไหม... ทำไมนกต้องอพยพ”

คำตอบก็คือ นอกจากความหนาวแล้ว ฤดูหนาวยังทำให้กลางวันสั้นลง ช่วงเวลาหากินน้อยลง อาหารก็น้อยลงตามไปด้วย

แต่ที่น่าสนใจก็คือไม่ใช่แค่นก รู้ไหมว่าแมลงปอก็กมีการอพยพเช่นกัน บางชนิดอพยพไกลจากเอเชียเหนือถึงแอฟริกาทีเดียว

คำถามคือ ปีกบางๆแค่นี้ อพยพไกลขนาดนั้นได้อย่างไร

คำตอบที่นักวิทยาศาสตร์พบก็คือ มันบินตามจังหวะลม
ฤดูที่มันอพยพ ตรงกับช่วงลมมรสุมที่พัดจากเอเชียเหนือมาทางแอฟริกาพอดี

คำตอบแค่นั้นอาจยังไม่พอ...

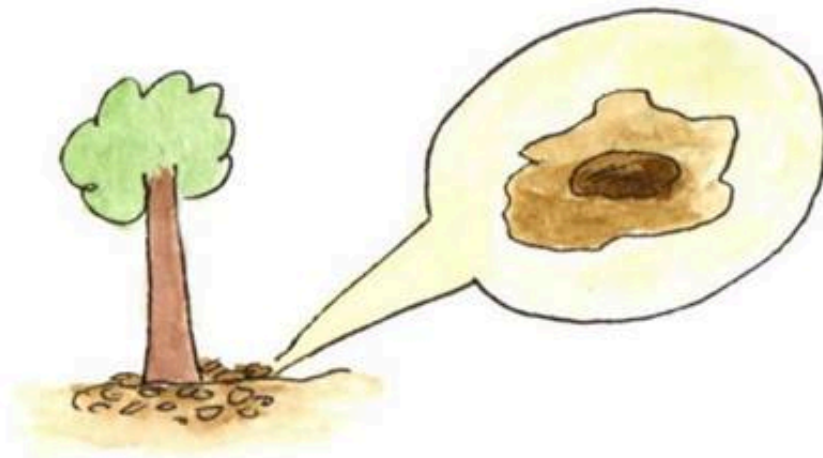
คำถามถัดมาก็คือ ทำไมมันต้องเหนื่อยอพยพขนาดนั้นด้วย

คำตอบซ่อนอยู่ในเรื่องการวางไข่ ความลับคือหากมันวางไข่ในลำธาร
ไข่จะถูกปลากิน มันจึงชอบหาแอ่งน้ำขังนิ่งๆ เพื่อให้ไข่ปลอดภัย
ซึ่งแอ่งน้ำนิ่งแบบนี้มันก็จะหาได้ง่ายในช่วงฤดูฝน
ดังนั้น การเดินทางไกลของมัน จึงเป็นการอพยพตามฝนนั่นเอง...

แต่ที่สนุกไปกว่านั้นคือ เมื่อแมลงปอฝูงใหญ่บินอพยพ
มันก็มีเหยี่ยวชนิดหนึ่งบินตามแมลงปอ คือ 'เหยี่ยวตั้นแดง' (Amur Falcon)
บินอพยพทางไกลไป ก็เคี้ยว snack เล่นไป... อิ่มตลอดทางเลยทีเดียว

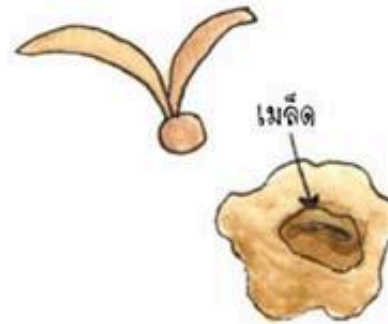
ต่อมา พวกเราเดินมาถึงต้นประดู่

กองสีน้ำตาลใต้ต้นไม้ ที่หากดูผ่านๆ ก็คงนึกว่าเป็นใบไม้แห้งที่ไม่น่าสนใจ
แต่เมื่อคุณหมอบยิบขึ้นมาให้ดู เราถึงได้รู้ว่ามันคือ 'เมล็ดประดู่'
เมล็ดที่มีปีกเหมือนจานบิน

และนั่นก็คือ intro ของนิทานเรื่องการขยายพันธุ์ของต้นไม้ ...

ต้นไม้บางชนิดก็เลือกที่จะลงทุน
สร้างเนื้อผลไม้หวานๆ
เพื่อให้สัตว์มากิน แล้วนำพาเมล็ดไป

ส่วนต้นไม้บางชนิดก็เลือกไม่พึ่งพาสัตว์
แต่จะอาศัยลม โดยออกแบบให้เมล็ดมีปีก
เพื่อให้ลมพัดพามันไปได้ไกลๆ
ต้นไม้ที่เลือกใช้วิธีนี้จึงมักมีลำต้นสูงระดับ
เรือนยอด หรือไม่ก็อยู่ในป่าโปร่ง

คำถาม : เมล็ดที่ใช้ลมพา... มักออกลูกในช่วงไหน

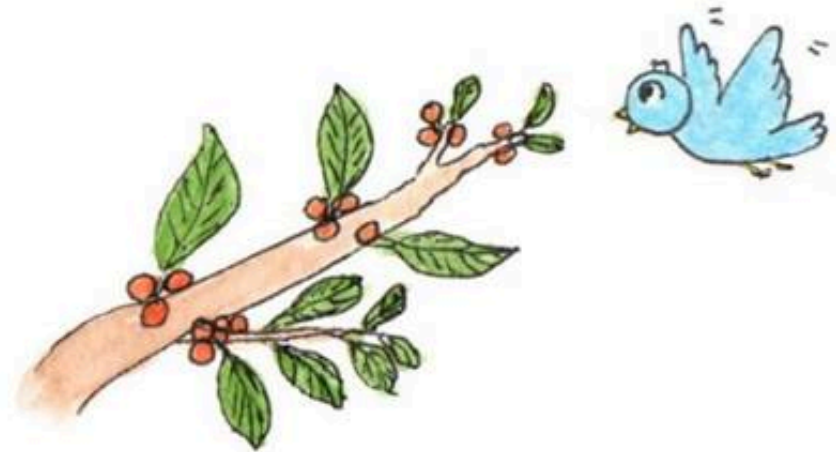
คำตอบ : ช่วงหน้าร้อน ประมาณเดือนเมษายน เพราะเป็นเดือนที่มีลมพายุมากที่สุดในรอบปี

แต่ยังมีอีกหนึ่งความลับ ซึ่งเป็นความแตกต่างระหว่างต้นไม้ที่ใช้สัตว์นำพาเมล็ด กับต้นไม้ที่ใช้ลมนำพา

นั่นก็คือ เมล็ดแบบใช้ลม เช่น ยาง, พยอม, เทียง, ประดู่ ฯลฯ เมื่อตกลงดินจะงอกง่าย

ในขณะที่พวกที่เป็นผลไม้ เช่น ไทร ถ้าเราเก็บเมล็ดไปปลูก จะงอกยากมาก

คำถามคือ “ทำไม?”

ความลับถูกซ่อนไว้ในธรรมชาติ

เมื่อต้นไม้ไม่ยากให้ลูกของมันเกิดที่ใดต้นตัวเอง

มันจึงงอกยากเมื่อหล่นลงดินเฉยๆ แต่ถ้าเมล็ดนั้นได้ผ่านทาง
เดินอาหารของสัตว์ เอนไซม์ในทางเดินอาหารจะช่วยกระตุ้น
เมล็ดให้มีอัตราการงอกที่สูงขึ้นมาก

ดังนั้น การที่ปามีนก มีชะนี มีแก้ง มีกวาง

จึงสำคัญต่อความสมบูรณ์ของป่าด้วยประการฉะนี้

และในบรรดานกที่กินผลไม้เป็นอาหารหลัก มีอยู่ชนิดหนึ่งที่เรารู้จักกันดี
คือ 'นกเป่าคอสีม่วง' ที่สีสันสวยงามมาก เกาะกันเป็นฝูงใหญ่บนต้นไทร

"นกเป่าพวกนี้ ถือเป็น specialist ด้านกินผลไม้
(คือกินผลไม้อย่างเดียว) ดังนั้น มันจึงเป็นตัวบ่งชี้ชั้นดีว่า
พื้นที่แห่งนั้นมีความอุดมสมบูรณ์มากแค่ไหน เพราะถ้านก
เป่าอยู่ได้ แปลว่าพื้นที่นั้นต้องมีผลไม้ให้มันกินตลอดปี"

"ตรงกันข้ามกับพิราบ.... ซึ่งบ้านเดิมของมันอยู่ตามผาหิน
(ภาษาอังกฤษจึงเรียกพิราบว่า Rock Pigeon)
แต่แล้วมนุษย์ก็สร้างผาหินจนเต็มเมือง พิราบเลยชอบ"

ก่อนจะจบกิจกรรมในวันนั้น เราคุยกันถึงเรื่อง 'นกแก้วแล้วท้องดำ' มรดกทางธรรมชาติของไทยอีกชนิดที่ใกล้สูญพันธุ์
คำถามที่น่าสนใจคือ "การที่สัตว์ชนิดหนึ่งสูญพันธุ์ไป มันจะส่งผลกระทบต่อเราอย่างไรบ้าง"

หมอหม่องจึงได้ยกตัวอย่างเหตุการณ์จริงเรื่องหนึ่งให้พวกเราได้ฟัง....
ที่มาเลเซีย มีอยู่ปีหนึ่งชาวสวนทุเรียนเดือดร้อนมาก
เพราะเกิดปัญหาทุเรียนไม่ติดลูก

100 km

ต่อมาจึงได้ค้นพบว่ามันเกี่ยวข้องกับ
โรงงานปูนซีเมนต์เปิดใหม่
ที่อยู่ห่างไกลไปถึง 100 กม.

เหตุผลของความเชื่อมโยงของสองสิ่งนั้น เกี่ยวข้องกับค้างคาว
เพราะเมื่อโรงงานปูนซีเมนต์ระเบิดหินซึ่งเป็นที่ตั้งของถ้ำค้างคาว
ดอกทุเรียนซึ่งบานตอนกลางคืน จึงขาดแคลนผู้ช่วยผสมเกสร

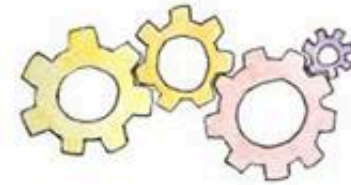

"ตรงนี้เป็นสิ่งที่ทำให้เห็นว่าทุกอย่างเกี่ยวข้งกันหมดเลย

อย่างนกแก้วแล้วทองคำก็ค้งเป็นเหมือนเพื่องตัวเล็กๆ ในเครื่องจักรเครื่องใหญ่

เราถอดไปอันนี้ เครื่องจักรอาจยังทำงานได้ แต่พอนานๆไปเครื่องก็อาจค่อยๆพัง

เช่นเดียวกัน ถ้าสัตว์หนึ่งชนิดสูญพันธุ์ เราอาจไม่เห็นผลกระทบทันทีทันใด แต่อาจทำให้อีกสิ่งหนึ่งอยู่ลำบากขึ้น แล้วกระทบอีก 2-3 สิ่ง แล้วกระทบไปเรื่อยๆ จนเกิดการเปลี่ยนแปลงระดับโลกให้เห็น....

"สัตว์ไม่ได้มีไว้แค่ประดับป่า แต่ป่าที่ไม่มีสัตว์คือป่าที่ไม่มีชีวิต

เราทำลายป่าธรรมชาติแ่อยู่แล้ว แต่พอเราล่าสัตว์ให้หมดไป ป่าจะสูญเสียศักยภาพในการฟื้นตัวเอง....

"ยกตัวอย่างอย่างนกเงือก มันกินผลไม้มากมาย บินไปแล้วถ่ายมูล

ช่วยกระจายพันธุ์พืชในที่โปร่งโล่ง นกปรอดก็เหมือนกัน

ป่าจะดำรงอยู่ได้ มันต้องมีสัตว์ที่ทำให้มันดำรงสภาพที่เราเห็น

ไม่ใช่ว่าต้นไม้จะอยู่ได้เอง เพราะมันต้องพึ่งพาการผสมเกสร พึ่งพา

การกระจายพันธุ์ ในมุมที่ซับซ้อนที่เรานึกไม่ถึงก็เยอะแยะ"

หรือแม้แต่สิ่งมีชีวิตที่ดูน่ารำคาญอย่างยุง แมลงวัน ทาก ... ก็ไม่ได้อยู่อย่างไร้ประโยชน์

ยุงตัวผู้ก็มีหน้าที่ช่วยผสมเกสร หรือแม้แต่การเป็นพาหะนำโรคก็เป็นการควบคุมประชากรของสิ่งต่างๆ หรือป้องกันการรุกราน
ถ้าไม่ให้เข้าไปในพื้นที่บางจุด รวมถึงทำให้สิ่งมีชีวิตมีการพัฒนาสายพันธุ์เพื่อต้านโรคพวกนี้

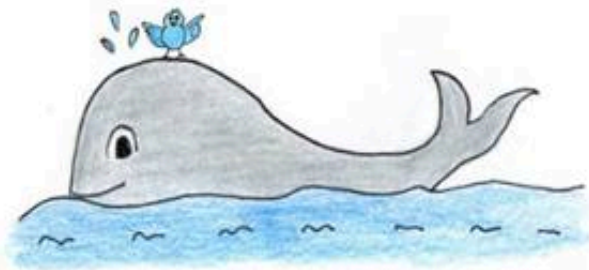
แมลงวันก็มีหน้าที่ช่วยผสมเกสร

หรือแม้แต่ทาก ก็เป็นอาหารสำคัญของนกแล้วรวมถึงนกอีกหลายชนิด เป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่อาหาร

สารที่ทากใช้ในการป้องกันไม่ให้เลือดแข็งตัวก็ถูกนำมาสกัดใช้ทางการแพทย์ รักษาโรคเลือดออกคุดตัน ช่วยคนป่วยโรคหัวใจมานานักต่อนัก

“ผมว่าปัญหาที่ใหญ่ที่สุดของโลกคือการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ เพราะความหลากหลายทางชีวภาพคือสิ่งที่ทำให้เกิดความมั่นคง ระบบที่มีความหลากหลายคือระบบที่ปรับตัวได้ดีเมื่อมีการเปลี่ยนแปลง

“มนุษย์ต้องไม่สำคัญตัวคิดว่าเทคโนโลยีแก้ไขทุกอย่างได้ ไม่มีใครไปยืนกลางแดดแล้วสังเคราะห์แสงได้ มนุษย์เรามีศักยภาพในการทำลายสูงมาก แต่ในอีกมุมเราก็มีความฉลาดพอที่จะเข้าใจสิ่งเหล่านี้ แล้วกลับมาเปลี่ยนวิถีหรือทำทุกอย่างให้ดีขึ้น การอนุรักษ์ไม่ใช่กลับไปยุคหิน แต่เป็นเบรกสำหรับรถไฟความเร็วสูงเวลาเข้าโค้ง เป็นการมองหาหนทางที่จะทำยังไงให้มันยั่งยืน แล้วมันก็มีนวัตกรรมมากมายที่ทำไปแล้วใช้ทรัพยากรน้อยลงแต่ยั่งยืนมากขึ้น”

“ถึงทำอะไรไม่ได้ อย่างน้อยที่สุดก็อยากให้พวกเราช่วยกันมาเรียนรู้ เพราะถ้าเราไม่รู้จักว่าประเทศไทยเรามีอะไร
เหมือนอย่างพอพูดถึงนกกินปลี หลายคนไม่รู้จัก แต่พอพูดถึงนกฮัมมิงเบิร์ด ทุกคนอ้อๆ ฮัมมิงเบิร์ด
หรือถามว่ารู้จักหมีอะไรบ้าง ก็จะมีตอบหมีแพนด้า หมีโคอาล่า หมีขาว
แต่พอพูดถึงหมีขอหรือหมีบินตรง แทบไม่มีใครรู้จัก พอบอกสัตว์ไทยนี้ไม่รู้เลย
ถ้าเราไม่รู้ที่บ้านเรามีของคืออะไร ขโมยขึ้นบ้านที เราก็คงปล่อยให้เขายกเอาไปหมด”

หมีขอ (บินตรง)
(ไม่ใช่หมี แต่เป็นสัตว์ในตระกูลอีเห็น)

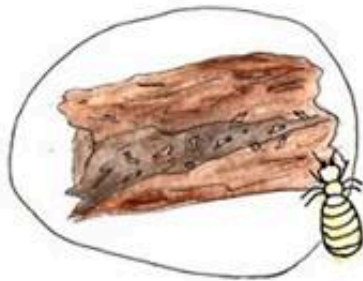
นกกินปลีคอสีน้ำตาล

“อย่างเช่นถ้าเราไม่รู้ว่าป่าแม่วงก์มีอะไร พอเขาจะสร้างเขื่อน เราก็ไม่รู้ว่าเราจะสูญเสียอะไรบ้าง....

“แล้วคนก็ไม่เข้าใจ บางคนบอกสูญเสียพื้นที่แค่ 1% ของอุทยานฯ คือคนมองว่าป่าตรงไหนก็เหมือนกันหมด ซึ่งมันไม่ใช่ ถ้าเรามาเรียนรู้ จะเห็นว่าป่าที่ราบลุ่มก็แบบนึง ป่าบนเชิงเขาก็แบบนึง พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ไม่เหมือนกันเลย มนุษย์เราก็ชอบอยู่ที่ราบลุ่มมากกว่าเชิงเขา สัตว์ก็เหมือนกัน ที่ราบลุ่มคือที่สุดแห่งความอุดมสมบูรณ์ จึงชุกชุมไปด้วยสัตว์ป่ามากมาย เสือคงไม่ชอบปีนภูเขาถ้าไม่จำเป็น ดังนั้นพื้นที่ 1% ที่เราจะเสียไปมันคือ ‘หัวใจ’ ไม่ใช่เนื้อก้อย”

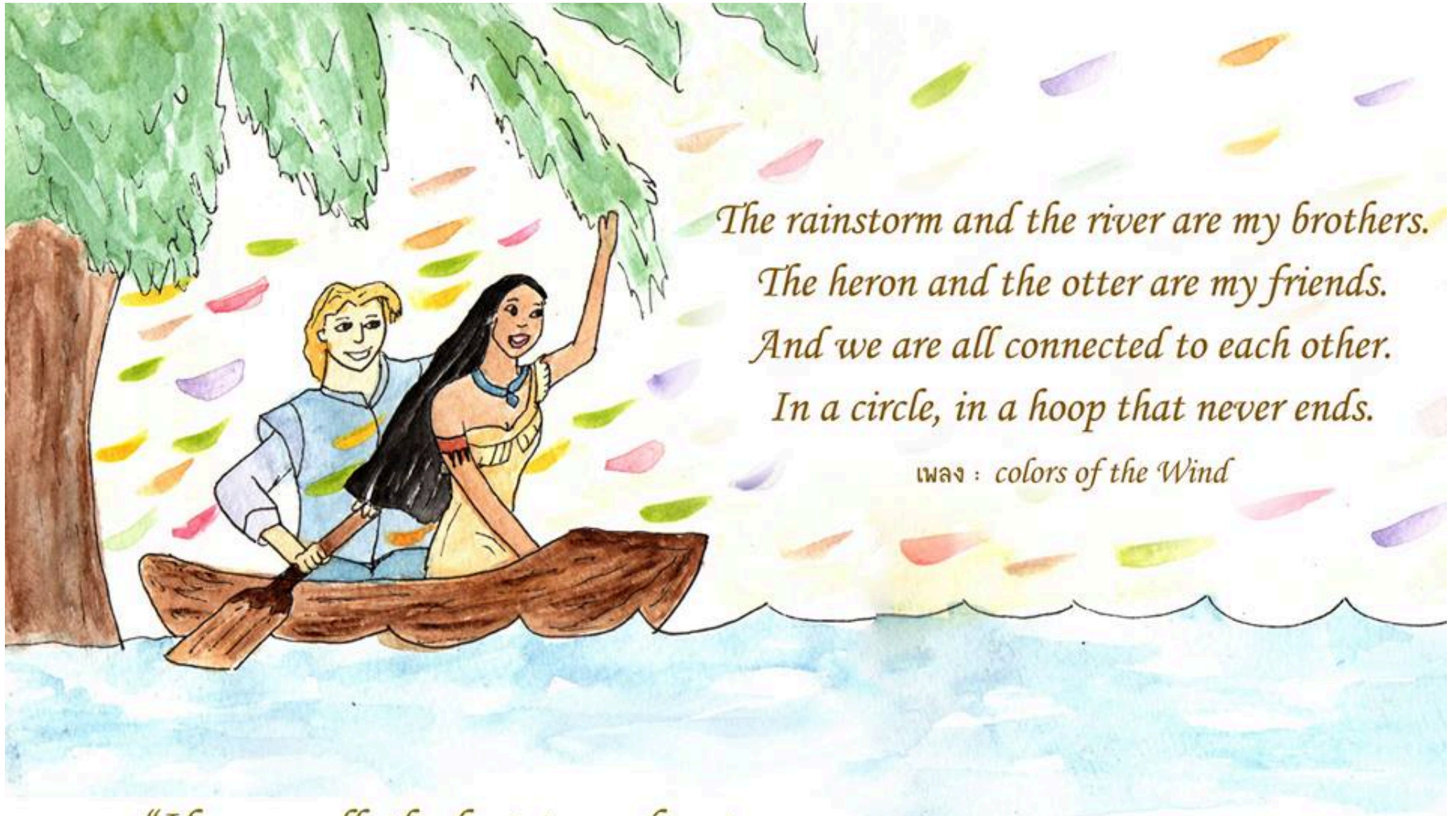
“ผมคิดว่า เราจะทำยังไงให้องค์ความรู้ด้านนิเวศ แคร่ระดับ ก. ข. ค.
ให้ผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจมองเห็นและเข้าใจมากขึ้น อย่างมองน้ำ
เขาก็มองน้ำเป็น H_2O เป็นพลังงานศักย์ที่เปลี่ยนเป็นพลังงานจลน์
เขาไม่ได้มองน้ำเป็นชีวิต ไม่ได้มองว่าน้ำมีระบบนิเวศของมันยังไง
น้ำไหลกับน้ำนิ่งก็ไม่เหมือนกันแล้ว....

“อย่างที่เราเดินกันวันนี้ ไม่น่าเชื่อว่าไม้หนึ่งต่อ
แทะเข้าไปจะเห็นปลวกมากมายขนาดนั้น
ถ้าเรามองอะไรให้ลึกหรือละเอียดพอ
มันจะมีรายละเอียดอีกเยอะที่เรามองข้ามไป”

“ถึงแม้ว่าทุกวันนี้การทำลายจะเกิดขึ้นเยอะมาก

แต่กลุ่มคนอนุรักษ์ คนที่เข้าใจก็ค่อยๆ เพิ่มขึ้น ผมยังมีความหวังนะ.....” หมอหม่องสรุปปิดท้ายก่อนจบกิจกรรม

*The rainstorm and the river are my brothers.
The heron and the otter are my friends.
And we are all connected to each other.
In a circle, in a hoop that never ends.*

ᐃᓂᓂᓂ : colors of the Wind

*"If you walk the footsteps of a stranger.
You'll learn things you never knew, you never knew."*

-- Pocahontas --